

POBIERANIE PRÓBKI WYROBU BUDOWLANEGO
SKŁADOWANEGO NA TERENIE BUDOWY
podczas kontroli
prowadzonej na podstawie przepisów ustawy o wyrobach budowlanych

I. Podstawy prawne

1. Prowadzenie kontroli na budowie przez organy nadzoru budowlanego:
 - art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy *o wyrobach budowlanych*: Do obowiązków wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego należy prowadzenie kontroli planowych i doraźnych;
 - art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy: Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego może prowadzić kontrole planowe i doraźne;
 - art. 16 ust. 2 ustawy: Właściwy organ lub osoba działająca z jego upoważnienia, zwane dalej „kontrolującym”, mają prawo wstępu na teren budowy, teren obiektów i do pomieszczeń, w których znajdują się wyroby budowlane i dokumenty objęte zakresem kontroli;
2. Pobieranie próbek wyrobów budowlanych w toku kontroli na budowie przez organy nadzoru budowlanego:
 - art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy: Do obowiązków wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego należy zlecenie badań pobranych w toku kontroli próbek wyrobów budowlanych;
 - art. 14 ust. 2 pkt 3 ustawy: Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego może zlecać badania pobranych, w toku kontroli, próbek wyrobów budowlanych;
 - art. 16 ust. 2a ustawy: na zasadach określonych w art. 25 ust. 2 – 6 można pobierać próbki wyrobu budowlanego z wyrobów składowanych na terenie budowy, jeżeli budowa prowadzona jest w ramach działalności gospodarczej inwestora lub obiekt budowlany jest wznoszony w celu wprowadzenia go do obrotu. Wyniki badań próbek wyrobu budowlanego mogą stanowić podstawę do wszczęcia kontroli.

II. Czynności przygotowawcze

1. Zebranie informacji i wytypowanie rodzaju wyrobów budowlanych do kontroli i do ewentualnego pobrania próbek wyrobu budowlanego do badań – na podstawie posiadanych własnych i wpływających do organów nadzoru budowlanego informacji o nieprawidłowościach, w tym raportów z badań przeprowadzonych na zlecenie innych podmiotów oraz dokonanych analiz (§ 2 pkt 1 rozporządzenia MI w sprawie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu).
2. Wytypowanie budowy do kontroli, z określeniem inwestora jako kontrolowanego (czy jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ustawy *o swobodzie działalności gospodarczej* i pod jaką firmą prowadzi działalność gospodarczą), nazwy zadania inwestycyjnego i adresu realizacji robót budowlanych z wykorzystaniem prowadzonych przez organy nadzoru budowlanego ewidencji decyzji, postanowień i zgłoszeń, o których mowa w art. 82b ust.1 pkt 2 ustawy *Prawo budowlane* oraz ewidencji rozpoczynanych i oddawanych do użytkowania obiektów budowlanych (art. 84 ust. 2 pkt 2 i 3 i ust. 6 ustawy *Prawo budowlane*). Ustalenie, czy budowa jest realizowana w ramach działalności gospodarczej inwestora lub obiekt budowlany jest wznoszony w celu wprowadzenia go do obrotu. Określenie planowanego czasu trwania kontroli (§ 2 pkt 2 i 3 ww. rozporządzenia w sprawie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu).

3. Ustalenie terminu przeprowadzenia kontroli i składu zespołu kontrolnego (§ 2 pkt 4 ww. rozporządzenia w sprawie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu).
Wydanie kontrolującemu upoważnień organu do kontroli oraz do podpisywania, z upoważnienia organu postanowień o zabezpieczeniu wydawanych na podstawie art. 22 ust. 1 i 3 ustawy o wyrobach budowlanych.
Druki protokołu kontroli, druki protokołu pobrania próbki – zgodnie ze wzorami stanowiącymi załączniki do ww. rozporządzenia w sprawie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu oraz rozporządzenia MI w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu. Lista akredytowanych laboratoriów, którym można zlecić przeprowadzenie badań pobranej próbki wyrobu budowlanego publikowana na stronie internetowej Polskiego Centrum Akredytacji.
4. Zawiadomienie kontrolowanego inwestora o zamiarze przeprowadzenia kontroli wyrobów budowlanych na terenie wybranej budowy (art. 79 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w zw. z art. 23a ustawy o wyrobach budowlanych) w przypadku kontroli planowych, chyba że przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia; przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska naturalnego lub przedsiębiorca nie ma adresu zamieszkania lub adresu siedziby lub doręczenie pism na podane adresy było bezskuteczne lub utrudnione – tj. odbywają się one w trybie doraźnym, wynikającym z posiadanych przez organ informacji lub dowodów – możliwe jest wówczas odstąpienie od ww. zawiadomienia (art. 79 ust. 2 pkt 2, 5 i 6 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej).
Do zawiadomienia, sporządzonego zgodnie z art. 79 ust. 6 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, zaleca się dołączenie dodatkowych informacji, zawierających określenie dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia kontroli (w szczególności: dokumenty rejestrowe kontrolowanego, stosowne upoważnienia do reprezentowania kontrolowanego, książka kontroli przedsiębiorcy).

III. Kontrola wyrobów na budowie

1. Przystąpienie do kontroli nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od doręczenia zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli (art. 79 ust. 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). Na wniosek przedsiębiorcy kontrola może być wszczęta przed upływem 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia (art. 79 ust. 5 ww. ustawy).
2. Doręczenie kontrolowanemu (inwestorowi), albo osobie upoważnionej do reprezentowania kontrolowanego, upoważnienia do przeprowadzenia kontroli oraz okazanie legitymacji służbowej (art. 17 ust. 1a ustawy o wyrobach budowlanych). Ustalenie reprezentacji kontrolowanego na podstawie przedłożonych dokumentów rejestrowych i stosownych pełnomocnictw.
3. Dokonanie określonych wpisów do:
 - książki kontroli przedsiębiorcy (obowiązek wynikający z art. 81 ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej),
 - dziennika budowy, potwierdzających prowadzenie czynności kontrolnych na podstawie przepisów ustawy o wyrobach budowlanych oraz, w szczególności, obecność kontrolujących na terenie budowy (uprawnienie wynikające z § 9 i § 10 rozporządzenia MI w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia –

wydanego na podstawie przepisów Prawa budowlanego).

4. Przeprowadzenie rozpoznania terenu budowy i składowanych na jej terenie wyrobów budowlanych wbudowanych i przeznaczonych do zastosowania w dalszej realizacji robót budowlanych (art. 20 ust. 1 ustawy *o wyrobach budowlanych*), zebranie informacji o wyrobach budowlanych w zakresie objętym kontrolą, tj. w zakresie oznakowania i informacji towarzyszącej oznakowaniu kontrolowanych wyrobów budowlanych. W razie braku informacji o producencie kontrolujący żądają od kontrolowanego i innych podmiotów udzielenia wyjaśnień odnośnie pochodzenia wyrobu (por. odpowiednio art. 17 ust. 4 i 18 ust. 5 pkt 4 ustawy *o wyrobach budowlanych*).
5. Kontrolujący decydują o zasadności pobrania próbki wyrobu budowlanego w celu ustalenia, czy wyrób budowlany spełnia wymagania określone ustawą *o wyrobach budowlanych*, a w szczególności w przypadku stwierdzenia przez kontrolujących, że stan wyrobu budzi wątpliwości co do jego jakości lub w przypadku posiadania informacji wskazujących na możliwość niespełnienia wymagań ustawy w zakresie deklarowanych właściwości użytkowych. Przed pobraniem próbki wyrobu do badań należy uzyskać potwierdzenie, czy budowa prowadzona jest w ramach działalności gospodarczej inwestora lub obiekt budowlany jest wznoszony w celu wprowadzenia go do obrotu, bo tylko w takim przypadku można pobierać próbki do badań wyrobów budowlanych składowanych na terenie budowy (art. 16 ust. 2a ustawy *o wyrobach budowlanych*).

IV. Pobranie próbki wyrobu budowlanego z wyrobów składowanych na terenie budowy

1. W sytuacji, kiedy kontrolujący zdecydowali o pobraniu próbki wyrobu natomiast fizycznie nie będzie to w tym samym dniu możliwe (wraz z jej transportem do laboratorium) – dokonanie w drodze postanowienia (art. 22 ust. 1 ustawy *o wyrobach budowlanych*) zabezpieczenia partii wyrobu budowlanego, składowanej na terenie budowy, jako wyrobu stanowiącego lub mogącego stanowić dowód nieprawidłowości stwierdzonych w toku kontroli, na czas niezbędny do realizacji zadań kontroli, w szczególności na czas konieczny do pobrania próbki wyrobu do badań. Szczegółowy tryb postępowania w tym zakresie określa przepis art. 22a pkt 1 ustawy *o wyrobach budowlanych*. W postanowieniu należy określić termin zabezpieczenia z uwzględnieniem terminów gwarancji oraz innych terminów określających ważność lub trwałość wyrobu budowlanego (art. 22b ust. 1 i 2 ustawy *o wyrobach budowlanych*).
2. Ustalenie zakresu badań i sposobu pobrania próbki oraz wybór laboratorium badawczego posiadającego zakres akredytacji właściwy do proponowanego zakresu badań a także ustalenie sposobu transportu próbki do laboratorium (w zależności od rodzaju wyrobu, np. jego gabarytów).
3. Ustalenie ilości próbki niezbędnej do przeprowadzenia badań, w zależności od rodzaju wyrobu i zakresu badań, oraz ustalenie sposobu zabezpieczenia uniemożliwiającego naruszenie pobieranej próbki wyrobu budowlanego (w szczególności odnośnie wymagań przepisów odrębnych lub dokumentów normalizacyjnych).

Uwaga: jeżeli kontrola na budowie prowadzona jest w trybie doraźnym i wynika z przekazanych informacji wskazujących na wystąpienie zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego i dotyczy konkretnego wyrobu, wówczas ustaleń, o których mowa w pkt 2 i 3, dokonuje się na etapie przygotowania kontroli.

4. Pobranie próbki wyrobu w wymagany sposób (w tym uniemożliwiający zniszczenie lub uszkodzenie wyrobu) i w ilości umożliwiającej przeprowadzenie jej badań w ustalonym wcześniej zakresie (§ 2 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu). Zabezpieczenie pobranej próbki przez opatrzenie jej cechami, znakami lub pieczęciami urzędowymi, w przypadku gdy odrębne przepisy lub dokumenty normalizacyjne nie określają innego sposobu zabezpieczenia celem uniemożliwienia naruszenia próbki (§ 2 ust. 2 pkt 1 ww. rozporządzenia). Równocześnie z pobraniem próbki wyrobu budowlanego – pobranie i zabezpieczenie dodatkowej próbki kontrolnej wyrobu budowlanego, z tej samej partii znajdującej się na budowie, w ilości odpowiadającej ilości pobranej do badań. Próbka kontrolna jest przechowywana przez kontrolowanego, do czasu jej zwolnienia przez właściwy organ, w warunkach uniemożliwiających zmianę jakości lub cech charakterystycznych wyrobu budowlanego (art. 25 ust. 4 i 5 ustawy o wyrobach budowlanych). Próbki kontrolnej nie pobiera się, jeżeli jej pobranie byłoby utrudnione z uwagi na wartość, rodzaj lub niewielką ilość wyrobu budowlanego albo przechowywanie próbki w warunkach uniemożliwiających zmianę jakości lub cech charakterystycznych wyrobu budowlanego jest niemożliwe (art. 25 ust. 6 pkt 1 i 2 ustawy o wyrobach budowlanych).
5. Sporządzenie protokołu pobrania próbki wyrobu budowlanego wg wzoru protokołu stanowiącego zał. nr 1 do ww. rozporządzenia w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu, w trzech egzemplarzach, z których jeden przekazuje się za pokwitowaniem kontrolowanemu albo osobie przez niego upoważnionej, drugi pozostawia się w aktach sprawy, a trzeci przekazuje się akredytowanemu laboratorium przeprowadzającemu badania (§ 3 ust. 1 i 2 tego rozporządzenia). W przypadku gdy podczas kontroli nie pobrano próbki kontrolnej, należy to odnotować w protokole pobrania próbki (§ 3 ust. 4 rozporządzenia).
6. W sytuacji, kiedy dokonano uprzednio, w drodze postanowienia (art. 22 ust. 1 ustawy o wyrobach budowlanych) zabezpieczenia partii wyrobu budowlanego jako dowodu nieprawidłowości stwierdzonych w toku kontroli, na czas niezbędny do realizacji zadań kontroli – stwierdzenie jego wygaśnięcia w drodze postanowienia (art. 22 ust. 3 ustawy o wyrobach budowlanych), jeżeli nie upłynął termin zabezpieczenia.
7. Sporządzenie protokołu z kontroli wyrobów budowlanych na zasadach określonych w ustawie (art. 21, 21a i 21b ustawy o wyrobach budowlanych).
8. Dokonanie zapisu w dzienniku budowy o przeprowadzeniu kontroli i pobraniu próbki wyrobu budowlanego, a także, odpowiednio, o zabezpieczeniu i oddaniu na przechowanie kontrolowanemu próbki kontrolnej wyrobu budowlanego (art. 45 ust. 1 ustawy Prawo budowlane) oraz o sporządzonych w trakcie kontroli protokołach.
9. W przypadku podejrzenia stwarzania przez wyrób poważnego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego lub dla dalszej realizacji robót (co należy odnotować w dzienniku budowy i w protokole kontroli), organ decyduje o możliwości skorzystania z uprawnienia określonego przepisem art. 13 ust. 5 ustawy o wyrobach budowlanych, tj. wezwania PINB do przeprowadzenia kontroli budowy w zakresie stosowania określonych wyrobów budowlanych lub, jeżeli jest właściwy, o podjęciu tych działań we własnym zakresie.

V. Działania pokontrolne

1. Dostarczenie pobranej próbki do badań akredytowanemu laboratorium niezwłocznie, nie

później niż w terminie 7 dni od dnia pobrania próbki, z zachowaniem warunków uniemożliwiających zmianę jakości próbki lub jej cech charakterystycznych (§ 4 ww. rozporządzenia w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu), co powinno być udokumentowane protokołem przyjęcia próbki do badań (§ 5 ww. rozporządzenia).

2. Poinformowanie kontrolowanego o wynikach badań niezwłocznie po otrzymaniu sprawozdania z badań, które należy dołączyć do dokumentacji kontrolnej. Na podstawie wyników przeprowadzonej kontroli i wyników badań próbki wyrobu podjęcie działań, zgodnie z właściwością lub przekazanie informacji o tych wynikach do właściwego wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego ze względu na siedzibę producenta, importera lub sprzedawcy wyrobu, z uwagi na fakt, iż wyniki tych badań mogą stanowić podstawę do wszczęcia kontroli u ww. podmiotów (art. 16 ust. 2a ustawy o wyrobach budowlanych) i ewentualnego ustalenia możliwości ograniczonego, w stosunku do deklarowanego przez producenta, dalszego stosowania wyrobu podczas wykonywania robót budowlanych.
3. Negatywne wyniki badań próbki wyrobu (jego określonych właściwości – cech charakterystycznych) mogą stanowić podstawę dla WINB do przeprowadzenia, na podstawie przepisów ustawy *Prawo budowlane*, własnej kontroli (stosownie do właściwości) lub wezwania powiatowego inspektora nadzoru budowlanego do przeprowadzenia kontroli wskazanej budowy lub robót budowlanych w zakresie stosowania określonych wyrobów budowlanych (art. 13 ust. 5 ustawy o wyrobach budowlanych). W takiej sytuacji odpowiednio WINB lub PINB decyduje o możliwości kontynuowania robót budowlanych lub ich wstrzymaniu.
4. W sytuacji uzyskania negatywnych wyników badań próbek wyrobu budowlanego, które wykazały, że wyrób budowlany nie spełnia wymagań określonych ustawą – wszczęcie kontroli u producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela albo przekazanie informacji o wynikach kontroli i badań (wraz z dokumentacją, w tym stanowiącą podstawę do ustalenia opłaty, o której mowa w art. 26 ust. 3 ustawy) do organu właściwego wg siedziby tych podmiotów – celem jej wszczęcia (art. 16 ust. 2a zd. 2 ustawy). Organ prowadzący kontrolę u producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela ustala całkowity koszt związany z badaniami (rzeczywisty koszt badania, rzeczywisty koszt transportu, ewentualnie rzeczywisty koszt przechowywania próbki) – w drodze postanowienia o ustaleniu opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzonych badań. Na postanowienie służy zażalenie (art. 26 ust. 3 i 4 ustawy o wyrobach budowlanych oraz § 9 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu). Do uiszczenia tej opłaty obowiązany jest wyłącznie producent lub jego upoważniony przedstawiciel. Producent, poprzez organizowanie i zapewnienie kontroli produkcji wyrobu o określonych przez siebie właściwościach oraz zainicjowanie cyklu obrotu tego wyrobu, ponosi za niego odpowiedzialność.
5. W przypadku nieuiszczenia ww. opłaty postanowieniem w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia, podjęcie działań w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w celu jej ściągnięcia (art. 26 ust. 4 ustawy o wyrobach budowlanych). W przypadku zmiany lub uchylecia ww. postanowienia organ dokonuje zwrotu opłaty kontrolowanemu, w całości lub części, w ciągu 30 dni od dnia zakończenia postępowania (§ 9 ust 3 ww. rozporządzenia w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu).

6. Jeżeli producent wyrobu ma siedzibę poza terytorium RP, wszczęcie kontroli u sprzedawcy lub importera, z uwagi na negatywne wyniki badań próbek wyrobu budowlanego lub przekazanie sprawy do organu właściwego celem jej wszczęcia (art. 16 ust. 2a zd. 2 ustawy). W takim przypadku nie będą miały zastosowania ww. pkt 5 i 6, co oznacza, że koszty badań ponosi Skarb Państwa.
7. Przekazanie za pokwitowaniem próbki albo jej pozostałości kontrolowanemu inwestorowi, po jej zwrocie przez akredytowane laboratorium (§ 10 ust 1 ww. rozporządzenia). Jeżeli kontrolowany odmawia przyjęcia podlegającej zwrotowi próbki albo jej pozostałości bądź zwrot jest niemożliwy z innych przyczyn, próbkę albo jej pozostałości przekazuje się, za pokwitowaniem, instytucjom lub organizacjom statutowo powołanym do niesienia pomocy społecznej albo dokonuje się ich sprzedaży na zasadach określonych w przepisach odrębnych bądź przeznacza się je na cele szkoleniowe (§ 10 ust 2 ww. rozporządzenia). Próbki albo ich pozostałości niebezpieczne dla życia lub zdrowia oraz nienadające się do dalszego wykorzystania, po przeprowadzeniu badań, podlegają komisijnemu zniszczeniu albo przekazaniu do utylizacji (§ 10 ust 3 ww. rozporządzenia).
8. Stosownie do pochodzenia wyrobu budowlanego znajdującego się na budowie, którego próbka została poddana badaniom, w wyniku których stwierdzono zastrzeżenia do tego wyrobu, właściwy wojewódzki organ nadzoru budowlanego, po przeprowadzonym postępowaniu administracyjnym, wszczętym na podstawie ustaleń kontroli u, odpowiednio: sprzedawcy, importera, producenta, lub jego upoważnionego przedstawiciela – orzeka na podstawie przepisów ustawy *o wyrobach budowlanych*.

Przywołane w opracowaniu akty prawne:

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o wyrobach budowlanych* (Dz. U. Nr 92, poz. 881 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2009 r. *w sprawie kontroli wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu* (Dz. U. Nr 114 poz. 1182),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 stycznia 2011 r. *w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu* (Dz. U. Nr 23 poz. 122),
- ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. *o swobodzie działalności gospodarczej* (Dz. U. z 2010 r. Nr 220 poz. 1447),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. *w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia* (Dz. U. Nr 108 poz. 953 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.) – art. 13 ust. 1 mający zastosowanie do sformułowania zawartego w art. 16 ust. 2a ww. ustawy: „*obiekt budowlany jest wnoszony w celu wprowadzenia go do obrotu*”.

Opracowano w DWB GUNB

Warszawa, dnia 31.05.2011 r.